

KOORDINÁTOR TALÁLKOZÓ 2022. NOV. 29. EMLÉKEZTETŐ

Összeállította N. Kollár Katalin

- ***Ki védi meg az iskolapszichológust, hova kihez fordulhat mire hivatkozzon, ha olyat kérnek tőle, ami szakmailag, etikailag és jogilag sem állja meg a helyét, és a nemet mondás következménye az elbocsátás lesz. Rettenetesen ki vannak szolgáltatva az iskolavezetők kényének kedvének, sok esetben semmilyen józan érv nem használ.***
 - Sokszor elegendő hivatkozni a jogszabályokra, protokollra. Gyakori kérés, hogy egyéni esetkezelés keretében SNI diákok ellátását kérik – érdemes visszakérdezni a szakértői bizottságnál, hogy ha SNI gyerekek esetén pszichológusi ellátást írnak elő, mire gondolnak konkrétan? Ha terápiára, az a nevelési tanácsadóra tartozik, ha iskolapszichológus megsegítésre, az nem jelent szükségszerűen egyéni esetkezelést, lehet indirektnen pedagógus konzultációval vagy a helyzet csoportban kezelésével – fejlesztő csoport vagy osztályfoglalkozás is beleértendő ebbe, és a társas kapcsolatok, beilleszkedés segítésében hatékonyabb is legtöbbször a csoportfoglalkozás.
 - Sok esetben kell a koordinátor személyes közreműködése, ő tudja képviselni azt, hogy az iskolapszichológusnak mik a feladatai és mi nem: ehhez kell a koordinátor elfogadottsága, – tankerület szakmai igazgatójával kell együttműködni, és igazgatói értekezleteken is el kell mondani az iskolapszichológus jogszabályban előírt feladatkörét. Ez érdekképviselőnek is jelent, ha konkrét jogtalan igény merül fel az igazgató részéről.
 - Jó gyakorlat az egyik járásban: helyi protokoll szerint az új ip esetén a koordinátor kimegy és leül a vezetővel, ahol van már iskolapszichológus, ott is konzultálni szükség szerint. Az óvopszichológusok feladatait az önkormányzati összehívott értekezleten ismerteti a koordinátor.
 - tragikus eseményeket – pl. öngyilkossági kísérlet - is fel lehet használni a prevenció hangsúlyozására
 - A tankerülettel való együttműködés fontos, de „ára is van” – pl. interjúkat kell adni helyi lapnak, együtt kell képviselni az iskolapszichológiát és egyéb oktatásügyi szempontokat kifelé.
 - Ha a koordinátor iskolát is ellát (lásd koordinátor feladatai 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 29.§ 4. bekezdés) – ez javít az igazgató szemléletén.
- ***Mit tegyünk, ha olyan igények merülnek fel az iskola részéről, amik nincsenek benne a munkaköri feladatokban: Nem szakmai feladat a helyettesítés, gyerekörzés. A koordinátor dolga -e a vezetők edukálása, dolga-e az érdekképviselő?***
 - A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet explicit módon nem fogalmazza meg ezt a feladatot, de a 29.§ 2. d) a nevelési-oktatási intézményekben dolgozó pszichológusok megkeresésére egyéni szakmai segítség, - t ír elő. A protokoll röviden kitér arra, hogy a koordinátorok összekötő szerepet töltenek be az iskolapszichológusok és iskolaigazgatók közt szakmai vitás

kérdések esetén (Protokoll 7.3. 65. oldal). Ebből szintén következik, hogy a koordinátornak ilyen esetekben az edukálás és szükség esetén az érdekképviselet is feladata.

- Fontos a „nem a feladatkörbe tartozó” felkérések szempontjából a munkaköri leírás (mintát találtak a Bázis honlapon) — sajnos a gyakorlatban gyakran találkozunk azzal a gyakorlattal, hogy a feladatkör leírásának a végén ez a mondat szerepel: „és minden olyan feladat, amivel az intézményvezető az iskola- óvodapszichológust megbízza”. Fontos, hogy ez a megjegyzés **ne kerüljön be** a munkaköri leírásba.
- A munkaköri leírás védi is az iskola- és óvodapszichológust, pl. hogy a teamekre járni kell, a team találkozóhoz, vagy ha egy munkanapon belül intézmények közt kell közlekedni, akkor utazási költség is jár, az intézmények közti közlekedés a kötött munkaidő része.
- A tanórai helyettesítés igénye olyankor is felmerül, amikor a pszichológus már előre lekötötte ezt az időt, pl. konzultációval. Ilyenkor nem csak az a gond, hogy a kliens – szülő, tanuló vagy pedagógus számára lelkiileg is problémás a konzultáció elnapolása, de ennél súlyosabb az a szemlélet, hogy a pszichológus feladata háttérbe szorítható az oktatás kedvéért. Az további szakmai mérlegelés kérdése, hogy a tanár betegsége miatt felszabaduló tanítási időt lehet-e osztályfoglalkozás tartása hatékonyan felhasználni. (Szaktárgyi helyettesítés nem jöhet szóba.)

Iskolapszichológus szerepe a pályaalkalmassági vizsgálatokban. Az új szakképzési törvényt főleg az egészségügyi szakgimnáziumokban, de kozmetikus, fodrász képzésben is a képzési és kimeneteli követelményekben pályaalkalmassági vizsgálatot írnak elő. Hivatkozott rendelet: (KKK - Képzési és kimeneteli követelmények) 4.2.2 Pályaalkalmassági vizsgálat: Szükséges.

A 40/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet melléklete tartalmazza az egészségügyi tevékenységre való alkalmasságot kizáró korlátozásokat.

A szakmai olvasott és hallott szöveg megértése, jó memória, jó kommunikációs készség (szóban, írásban), jó kooperációs/együttműködési készség, képesség, jó kapcsolatteremtő képesség, jó szervezőképesség, képesség, komplex jelzésrendszerek értelmezése, kreativitás, precizitás, lényeglátás, döntésképeség, alkalmasság az önálló munkára és a team munkára egyaránt, stressztűrő képesség, jó állóképesség, izomerő, higiénés szemlélet, külső és belső rendezettség. A pszichikai alkalmassági vizsgálatok a célnak megfelelően kiterjednek: **a pszichés egyensúly meglétére, a devianciák hiányára, az intellektuális képességek meglétére**, a figyelmi képességek megfelelőségére, a személyiségi sajátosságok megfelelőségére, a pályamotiváció megfelelőségére. Vizsgálandó személyiségjegyek: önismeret, önkontroll, szabálytudat, felelősségtudat, empátia, együttműködés.

Kizáró feltételek:

Bármilyen krónikus pszichiátriai betegség vagy veleszületett ártalom (idegfejlődési zavar), együttműködés hiánya, beilleszkedési zavarok, agresszív magatartás, hangulatzavarok, közönyösség, az érdeklődés hiánya, orvosi értelemben vett abúzus (gyógyszer, kábítószer, alkohol, egyéb tudatmódosító szerek, eljárások), kommunikációs zavarok

Pl. Egyetemi fenntartású egészségügyi szakképző intézmény iskolapszichológusa kapta feladatul a felvételiző diákok pszichológiai alkalmasságának vizsgálatát, az idézett rendeletre hivatkozva, és az alábbi módon megfogalmazva (az intézmény vezetősége által):

- 20 perces vizsgálatot kértek az alábbiakkal:

a pszichés egyensúly megléte, a devianciák hiánya, az intellektuális képességek megléte, a figyelmi képességek megfelelősége, a személyiségi sajátosságok megfelelősége, a pályamotiváció megfelelősége.

Vizsgálandó személyiségjegyek: önismeret, önkontroll, szabálytudat, felelősségtudat, empátia, együttműködés

Számos szakmai, szakma etikai, jogi és adatvédelmi érv szól amellett, hogy ezt ne végezze az iskolapszichológus, és 20 percen akkor is kivitelezhetetlen lenne, ha ez eldönthető lenne 14 éves korban (nem eldönthető). A pszichés alkalmasságnak a vizsgálatáról semmilyen további szabályozás nincs, hogy ezt kinek, milyen teszttel, milyen feltételek mellett kellene elvégeznie. A szakképző intézmények szabályozásáról szóló rendelet az iskolapszichológiai tevékenységről szóló részében **sincs említve a pályalkalmasság mint feladat.**

– *Eljöhete-e a tanuló a tanóráról egyéni pszichológiai foglalkozásra?*

A tantestület aktív tagjaként az iskolapszichológus feladata is a nevelő-oktató munka hatékonyabbá tétele és a tanulás, tanítás folyamatának biztosítása (mind a diákok, mind a szülők, mind a pedagógusok bevonásával). Ezen cél eléréséhez alapvetően szükség van a tanulók folyamatos aktív fizikai, érzelmi és mentális jelenlétére a tanórákon. Ezen szempontot követve például semmiképpen nem megengedhető például az, hogy a gyerekek **egy heti egy órással tantárgy óráiról hiányozzanak rendszeresen**. A fentebb említett aktív jelenlét biztosításához azonban időről időre szükség lehet egy-egy tanóra ideje alatt arra, hogy az iskolapszichológus egyénileg foglalkozzon a tanulóval. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktató intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról c. rendelet 132.§ 6. bekezdése tehetővé teszi a tanóra alatti pszichológusi foglalkozást.

Ezen foglalkozások kereteinek további tisztásához szükséges az **adott intézmény és a gyerekek egyéni és környezeti sajátosságait is figyelembe venni.**

Fontos, hogy **gyerek is jelezze az igényeit a pedagógus felé**

- A rendszeres foglalkozások (pl. BTM) mindenképpen a szabadidős foglalkozások idejében szervezendők.
- **Krízishelyzet** esetén, ill. aktuálisan (nem rendszeresen) a gyerek eljöhete óráról. Minden pedagógus által ismert tény, hogy vannak pillanatok, amikor a tanítás-tanulás teljesen reménytelen, mert a diák egy, ezt teljesen lehetetlenné tevő állapotban van.
- A szülővel és a pedagógussal egyeztetve el lehet hozni délutáni tanulás időről a tanulót.
- Előfordulhat továbbá olyan helyzet, hogy a tanulót kifejezetten káros elhozni pl. a délutáni udvari foglalkozásról, így a pedagógus és az intézményvezetés egyetértésével az iskolapszichológus szakmai kompetenciahatárait betartva szükséges más megoldáshoz fordulni.

- Amennyiben szükséges a szülővel való közös konzultáció, foglalkozás, akkor a szülő időbeosztásához igazodva szintén eljöhét a diák az adott tanórától (szintén nem rendszeresen!).
 - Ha egy tanuló pl. egy képzéstantárgy értékelése alól felmentett, valamint indokolt a rendszeres pszichológiai gondozás, akkor az adott órától érdemes eljönnie.
- *Ki mit és hogyan tesz/tenne abban az esetben, ha felmerül benne az iskolapszichológus munkaköri alkalmatlansága?* Ennek két oldala van – végzettség béli meg nem felelés és a szakmai munkavégzés hiányosságai.
- **végzettség béli meg nem felelés:**
- Előfordul, hogy az iskolapszichológus munkakörben *nem pszichológus MA végzettségűt (osztott vagy osztatlan képzés is megfelelő) alkalmaznak*: csak BA, csak abszolutórium diplomavédés nélkül, nem akkreditált képzés (Miskolci Bölcsész Egyesület (1989-től most is van Pszichológia magyar lélekgyógyászat nevű képzés, erről volt szó korábbi koordinátor találkozón).
- A koordinátor feladata mind a munkáltató, mind a munkavállaló informálása az alkalmazás feltételeiről. Ez szakmai érdekvédelmi kérdés. Ha munkaerőhiány miatt az állások mással nem betölthetőek, akkor az alkalmazás feltételei közt szerepelnie kell a megfelelő végzettség megszerzésének határideje.
- különleges probléma a tanácsadás és iskolapszichológia specializáción végzettek ügye: a rendelet tanácsadás és iskolapszichológia szakirány esetén felmentést ad a szakpszichológusi végzettség megszerzése alól. A rendelet szövegezése idején létezett a „tanácsadás és iskolapszichológia szakirány” elnevezés, azonban ezt pontosították, és a pszichológus MA specializációk nem tekintendők szakiránynak, ezért az ezen a specializáción végzettek nem érvényes ma már a mentesség.
- **szakmai munkavégzés hiányosságai**
- Ki hogyan kezeli azt, ha koordinátorként észleli, hogy valamelyik kolléga/kollégák a többszöri átbeszélés ellenére sem a protokoll menték dolgozik* pl.: nem találkozik szülővel az egyéni esetvezetés folyamatában, vagy csak alkalmakkal később történik ez meg.
- sokat intézménybe járva a koordinátor rá tud kérdezni a protokoll lépéseire az igazgatóknál pl. aktív és passzív beleegyező nyilatkozat kérésének gyakorlatára
 - esetmegbeszélőkön és team üléseken egymást tanítva támogató légkörben lehet beszélni a problémákról - teamen mindenki elmondta, hogy mikor hibázott, vagy kommunikáljuk teamen, hogy krízis helyzetben könnyű hibázni
- *Lehet-e krízis esetén fogadni a gyereket?*
- Igen, lehet, egy alkalommal meg lehet és meg is kell hallgatni, és a legközelebbi alkalom a szülővel való személyes konzultáció kell, hogy legyen. Kivéve, ha gyerekvédelmi ügy, amibe be kell vonni a családsegítőt. A tanulóval folytatott többszöri személyes beszélgetés előtt a szülő beleegyezése szükséges.
- *Szociometriához kell-e szülői engedély? Tanár veheti-e fel?*
- A szociometria, mint módszer nincs levédve, nagy példányszámban megjelent Mérei F. A közösségek rejtett hálózata, 45 éve sok kiadást ért meg, nincs semmi alap arra, hogy megtiltsuk a tanároknak, hogy használják, sokkal inkább meg kellene tanítani nekik az

etikai buktatókat. (Tanítjuk is sok-sok éve). Érdemes egyrészt azt kommunikálni, hogy ne vegyék fel túl gyakran – olyannal is találkoztunk, hogy havonta!!!, de az se értelmezhető, hogy minden év elején, és végén mert a június és szeptember közt annak a hatása látszik csak, hogy rég találkoztak. Ezt nem érdemes mérni, és a diákok ráunnak, ha gyakran kérdezzük. Meg kellene mutatni, mire jó, maga a módszer, önmagában nem fejleszti a csoportot. Azt kellene kommunikálni, hogy mi az a nagy többlet, amit az iskolapszichológus tud hozzátenni értelmezésben és a csoportfejlesztési módszerekben, az ip közreműködése nagyságrenddel növeli az elemzés hatékonyságát. Engedély kérés attól függ, hogy mit kommunikál az iskola arról, hogy a nevelési program részeként a csoportfejlesztés is cél, és ehhez szociometriát is használ a pedagógus vagy iskolapszichológus. Ha ez nincs benne a nevelési tervbe, akkor kell engedély (de lehet passzív is), ha benne van a programban, akkor informálni kell a szülőket, és a diákokat is.

- *Összeférhetetlennek tűnő helyzetek kezelése*
pl. pedagógus kolléga gyerekének az iskolapszichológiai ellátása, illetve problémajelzés egy közeli (egy teamben lévő) iskolapszichológus kolléga gyerekével kapcsolatban. Ilyenkor a koordinátor lép be az iskolapszichológus helyére.
- *Hogyan lehet elérni, hogy a pszichológusok méltó helyet, egyáltalán saját helyiséget kapjanak egy intézményben?*
Ez nagyon sok helyen probléma, sokszor kell kompromisszumot kötni - osztolni kell fejlesztőpedagógussal, orvossal – ezek a kisebb problémák, itt csak egyenrangú szobahasználat kell és egészséges kompromisszumok, a nagyobb baj az, ha nincs állandó hely, egyik teremből a másikba kell folyamatosan költözni (tantermekbe, ahol éppen nincs tanítás!), főként olyan helyeken fordul elő, ahol újonnan van iskolapszichológus az iskolában – érdemes kommunikálni a koordinátornak is, hogy ha nincs állandó helye az iskolapszichológusnak, nagy a kockázat, hogy el fog menni a kolléga.

következő találkozó 2023. márc. 28 vagy ápr 25 ???